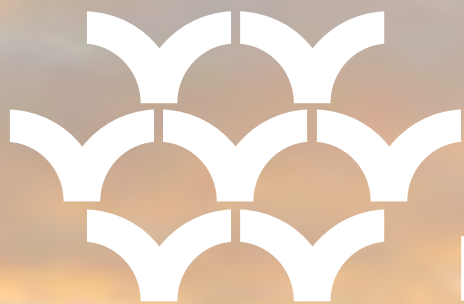

Vrienden van
DEN HAAG

**ONS
DEN HAAG**

VAN DE VOORZITTER

Vrienden en Vriendinnen!

Laat ons toosten op een gelukkig 2024, waarin we samen veel mogen genieten van ons Den Haag op onze excursies of op onze bijeenkomsten. Als de uitzichttoren bij het Binnenhof is opgericht, wordt u uitgenodigd die te beklimmen. Hoe zal het zijn vanuit de hoogte uit te zien over de Hofvijver en verder?

Wat we zullen missen is het ruitersstandbeeld van koning Willem II. De Held van Waterloo ging met paard en al de container in om plaats te maken voor de uitzichttoren. Ik roep u op: wie weet een goede in het oog vallende plek elders in de stad waar Willem II tijdelijk kan worden gestald? Stuur uw voorstel aan info@vriendenvanden-haag.nl en wij geven het door aan het gemeentebestuur.

Het Piet Heinplein is niet meer, daar hebben we een stukje gracht teruggekregen. Wij zullen onze lustrum-Vriendenbank, die wij de gemeente hebben aangeboden om aan dit nieuwe stukje gracht te plaatsen, feestelijk inwijden. Wij houden u op de hoogte.

Zo hopen we het jaar leuk te beginnen. Maar onvermoeid zullen wij ook dit jaar ons blijven roeren waar het gaat om de vele plannen in de stad. In onze werkgroepen borrelen de ideeën op, die we dit jaar onder de aandacht willen brengen. Bijvoorbeeld het plan van werkgroep Levende Historie om ronde raadstafelgesprekken te organiseren. Daarbij nodigen wij gemeenteraadsleden uit om onderwerpen te bespreken die ons als Vrienden bezighouden.

Dit is ook het ingangsjaar van de nieuwe Omgevingswet. De wet streeft naar flexibiliteit, opdat bestemmingen en bouwmassa's eenvoudiger kunnen

worden gewijzigd. In de praktijk komt dit vaak neer op een knieval voor de markt door wethouders met slappe knieën, zonder durf en zonder visie. De wet schrijft voor bewoners te betrekken, maar niet hoe dat moet gebeuren.

Omineus is de tegenvallende uitspraak van de Raad van State in de zaak van het wijkberaad Bezuidenhout tegen een plan van 220 woningen in het leegstaande kantoorgebouw Batavia aan de Laan van Nieuw Oost-Indië. Het gemeentebestuur heeft juist op aandringen van het wijkberaad toegezegd dat een wijk bij grote bouwplannen ook voorzien moet worden in voldoende

publieke voorzieningen (huisartsen, school, groen, speelruimte).

Echter, volgens de Raad van State zijn dat "slechts richtlijnen" en daaraan hoeft niet te worden getoetst. Dit nodigt ertoe uit steeds meer vol te bouwen, zonder dat de noodzakelijke voorzieningen meegroeien. Dat raakt aan de leefbaarheid van de stad voor de oude én nieuwe bewoners. Wij zullen eraan werken dat de gemeenteraad toch beleidsregels zal opstellen waaraan getoetst moet worden.

Dit jaar, we kunnen er niet omheen, zal ongetwijfeld in het teken staan van enerzijds de door de overheid aangejaagde groei en verdichting van de stad, en anderzijds het behoud en de verbetering van wat voor ons mensen zo belangrijk is: woonkwaliteit, groen, rust en speelruimte.

Met mijn medebestuursleden spreek ik in deze vernieuwde Ons Den Haag (zie ook pagina 8) de hoop uit u in goede gezondheid in dit nieuwe jaar te kunnen begroeten. Vive La Haye!

Met Vriendengroet,
Rupert van Heijningen

Standbeeld van koning Willem II wordt verplaatst t.b.v. de werkzaamheden rondom het Binnenhof (foto Tineke Dijkstra, RVB)

DOEL VAN DE VERENIGING:

'HET BEVORDEREN VAN DE LEEFBAARHEID VAN DEN HAAG MET BEHOUD VAN ZIJN KARAKTERISTIEKE WAARDEN'

BESTUUR

Rupert van Heijningen,

voorzitter

Willem Frans Arts, secretaris

Coby Koeleman, penning-meester

Elsbeth van Hylckama Vlieg,

coördinator werkgroep

Stadsbeeld en Stadsgroen

Emilie Linssen-van Rossum,

coördinator werkgroep

Levende Historie

Frank Hendriks, coördinator

werkgroep Activiteiten

SECRETARIAAT

Postbus 85977

2508 CR Den Haag

info@vriendenvandenhaag.nl

Bankrekening

Voor alle betalingen aan

de Vereniging

NL 15 TRIO 0197 7883 94

Ledenadministratie

[ledenadministratie@](mailto:ledenadministratie@vriendenvandenhaag.nl)

vriendenvandenhaag.nl

Nieuwe leden

Nieuwe leden kunnen zich schriftelijk aanmelden bij het

secretariaat of online via

www.vriendenvandenhaag.nl.

De jaarlijkse contributie

bedraagt € 35,-

Kamer van Koophandel

Inschrijfnummer 404 098 95

Foto omslag

Hofvijver op een winterse

namiddag (foto Ruud Abeln)

2 VAN DE VOORZITTER

4 TREURNIS ROND ONS CULTUURPALEIS

5 SACRAAL WINKELN IN DE THERESIAKERK

6 IN DE VOETSPOREN VAN DENKERS, DICHTERS EN SCHRIJVERS DEEL 1, DE 17^E EEUW

8 TERUG NAAR DE VERDWENEN ANEMOONSTRAAT

11 ANEMOONSTRAAT: EEN LANGEREKT PLEIN

12 EEN VRIEND STELT ZICH VOOR

13 GEDENKNAALD REGENTESSEPLEIN

14 HET GEBRUIK VAN HET BINNENHOF

16 VILLA HENNY

18 VRIENDENQUIZ

22 OP BEZOEK BIJ DE KNRM

24 EXCURSIES

26 COLUMN

6

11

16

18

22

24

Amare (foto Jan Bron Dik)

Niet alleen muziek en dans maken ons cultuurpaleis tot een belevenis. De conclusies van de raadsenquête naar de enorme kostenoverschrijdingen bij de bouw van Amare doen dat ook. Misleiding van de raad, aanbestedingsfraude, voorzienbare exploitatietekorten, bewust weggijken van het belang van de stad. De gemeenteraad staat op zijn kop. Joop ten Velden, voormalig gemeenteraadslid en lid van de Vrienden, heeft het allemaal gevolgd. Hoe verrassend is deze uitkomst nu werkelijk?

Sinds 2009 hebben de actiegroep Spuiforum-Krankjorum en de werkgroep Dooievaar+, later verenigd in SOS Den Haag, via inspraak en brieven de raadsleden continue geïnformeerd over de misstanden die wij voorzagen. Misstanden die nu door de raadsenquête ook boven water zijn gekomen.

Al in 2014 wezen wij erop dat het voorstel voor een nieuwe aanbesteding voor het onderwijs- en cultuurcomplex niet uitvoerbaar was. De reden was onder andere dat in het programma van eisen het netto vloeroppervlak inmiddels 6,5% groter was geworden, terwijl het beschikbare budget gelijk bleef. “Wij zijn van mening dat het niet mogelijk is om een gebouw 6,5% groter te maken zonder dat het duurder wordt”, schreven wij.

Het college antwoordde dat het project financieel binnen de (geactualiseerde) kaders kon worden uitgevoerd: “waarbij de eerder geformuleerde en met de instellingen overeengekomen eisen waaraan het gebouw moet voldoen onverkort zullen blijven gelden.”

In januari 2017 presenteerde de werkgroep SOS Den Haag het Zwartboek OCC Spuiforum. Daarin werd uiteengezet dat het budget voor de bouw niet realistisch was, dat de exploitatie-opzet niet deugde, dat er gemanipuleerd werd met de feiten, dat er gebrek was aan transparantie en dat de omgevingsver-

gunning niet overeenkwam met de plannen zoals die door de aannemerscombinatie waren gepresenteerd.

Ons advies aan de gemeenteraad luidde:

- Wacht met verlening van de gevraagde bouwvergunning;
- Vraag het college om een beoordeling van het Definitief Ontwerp ten opzichte van het Programma van eisen, want dat voldoet niet;
- Vraag het college om een integraal overzicht van de financiële consequenties en vraag een second opinion naar de haalbaarheid van de exploitatie;
- En tenslotte, vraag het college om verantwoording af te leggen over de gang van zaken bij de aanbesteding en over de mogelijkheden om de boeteclausules in het contract met de aannemers in werking te stellen. Maak daarbij een eind aan de (misplaatste en overbodige) geheimzinnigheid met betrekking tot uitwerking van het plan.

De meerderheid in de gemeenteraad zag je denken ‘daar heb je ze weer’, hoorde ons keurig aan, maar ging nadat onze inspraak was gedaan over tot de orde van de dag. Opvallend is dat de uitkomst van de raadsenquête nu tot oprechte verontwaardiging leidt bij de jonge garde raadsleden, die afstand neemt van de volgzzaamheid en goedgelovigheid van de eigen fracties destijds. Als oud-raadslid mag ik het zeggen: Dit is niet nieuw. Beschouw inspraak niet als formaliteit. Goede raad vanuit de burgerij wordt maar al te vaak in de wind geslagen.

Hoe nu verder, na de uitkomsten van de enquête? Tot nu toe bleef het beperkt tot wat zuinige excuses. De activistische stichting SOS Den Haag wil aangifte doen tegen de verantwoordelijke bestuurders.

Joop ten Velden was van 1974-1982 lid van de gemeenteraad voor de PvdA

SACRAAL WINKELEN IN DE THERESIAKERK

Interieur vanaf het balkon (visualisatie Kavel Vastgoed)

Wij krijgen de spectaculairste Hoogvliet supermarkt van Nederland, namelijk: in een kerk. Architectenbureau Rijnboutt en ontwikkelaar Kavel Vastgoed maakten dit plan afgelopen november met trots aan de buurt bekend. Onder de hoge bogen doen klanten straks hun boodschappen in een Hoogvliet van ongeveer 1.050 m². Een verrassend voorbeeld van herbestemming.

Aan het kruispunt van de Apeldoornselaan en Dierenselaan rijst de Rooms-Katholieke Theresiakerk op. Door haar ligging in de zichttas van de Escamplaan wordt de kerk uit 1931 door buurtbewoners liefkozend de Arc de Triomphe van Rustenburg-Oostbroek genoemd. Wanneer men binnengaat ontvouwt zich een enorme, indrukwekkende koepel. Daar kunt u straks gaan winkelen! Sinds 2007 staat de kerk al leeg. Dus wat is het eerste waar men in Den Haag aan denkt? Sloop! Projectontwikkelaar Kavel Vastgoed B.V. kwam met een plan voor een 28,5 m hoge woontoren en een Hoogvliet supermarkt met een parkeerdek. Het college vroeg de gemeenteraad in te stemmen met afwijking van het bestemmingsplan, omdat herbestemming financieel niet haalbaar zou zijn.

Niet ingelicht

Omwonenden waren niet eerder ingelicht over de plannen. Zij kwamen op voor behoud van 'hun' kerk. "Wat een verarming zal dat zijn, hoe kun je het juist deze wijk en haar bewoners aandoen, dit waardige stadsgezicht hen te ontnemen ...", verzuchtte ik bij mijn inspraak in de raadscommissie om hen te ondersteunen.

Met hun emotionele betrokkenheid wisten de groep bewoners bij de gemeenteraad een gevoelige snaar te raken. In maart 2019 besloot de raad de beslissing een half jaar uit te stellen. Het inderhaast opgerichte actiecomité kreeg zo de kans om met een technisch, ruimtelijk en financieel haalbaar plan tot behoud te komen.

Opgetogen konden de bewoners een halfjaar later laten zien dat gedrevenheid voor het publiek bezit van onze stad veel kan bereiken. Zij waren erin geslaagd drie marktpartijen met alternatieve, haalbare plannen te vinden. Maar wethouder Revis sribbelde tegen. De gemeenteraad liet zich echter overtuigen en weigerde mee te werken aan het afwijken van het bestemmingsplan ten behoeve van het nieuwbouwplan.

Ingenieus

Hiermee geconfronteerd gaf Kavel Vastgoed opdracht aan Rijnboutt Architecten een studie te maken om de supermarkt in de Theresiakerk te realiseren. En zie nu hun websites! Rijnboutt beschrijft de grote waarde van de kolomvrije ruimte, ziet veel kansen voor herbestemming en wil de zichtbaarheid van het interieur in stand houden. Kavel Vastgoed heeft een plangroep samengesteld met vertegenwoordigers uit de buurt, waarin enthousiast gewerkt is aan het nieuwe plan. Problematisch bleek de parkeereis van de gemeente. Dreigde het plan nu alsnog daarop te stranden? Door de vloer in de kerk deels op te hogen heeft Rijnboutt op ingenieuze wijze een parkeergarage weten in te passen.

Succesvol bewonersinitiatief

Kosten noch moeite heeft Kavel Vastgoed gespaard om de kerk te kunnen behouden. Dat verdient alle waardering. En veel lof ook aan de groep wijkbewoners die zich zo geweldig heeft ingezet. (Zie op pagina 12 het interview met Vandana Jankipersadsing, een van die actieve bewoners). Het was op het nippertje. Het is een mooi voorbeeld hoe uiteindelijk een ontwikkelaar een bewonersinitiatief heeft kunnen omarmen. Wat u ook moge vinden van een supermarkt in een kerk, het waardevolle stadsgezicht blijft bestaan. Vanaf het orgelbalkon kunt u met een kopje koffie overzien hoe er sacraal kan worden gewinkeld.

Rupert van Heijningen

Graf Spinoza bij de Nieuwe Kerk (Wikimedia Commons)

IN DE VOETSPOREN VAN DENKERS, DICHTERS EN SCHRIJVERS

DEEL 1, DE 17^E EEUW

In dit nummer beginnen wij een serie artikelen waarin we een aantal denkers, dichters en schrijvers vanaf de 17^e eeuw volgen, die van grote betekenis zijn geweest voor ons gedachtegoed. Centraal staan niet de denkers maar de locaties in de stad, de huizen en buurten, waar deze denkers, schrijvers, dichters woonden of verbleven, of hun graf hadden. Den Haag kan er trots op zijn dat zij hun ideeën in onze stad ontwikkelden. Dit voegt een dimensie toe en laat je de stad met andere ogen zien. In het eerste deel van deze serie de 17^e eeuw, waarin mens en wetenschap meer centraal komen te staan.

Door de eeuwen heen heeft Nederland door zijn tolerante opstelling als gevolg van het vrije handelssysteem van de Republiek, een grote aantrekkingskracht gehad op filosofen en schrijvers. Voor Den Haag werd dit nog versterkt door de aanwezigheid van het hof en het internationale karakter van de stad. De verlichte ideeën van de 17^e en 18^e eeuw draaiden

voornamelijk om tolerantie, vrijheid en gelijkheid. Ook de wetenschap ontwikkelde zich sterk. We zien dit terug in het gedachtegoed van denkers en schrijvers uit die tijd.

Gevangendoor - Dirk Volkertszoon Coornhert, strafrechtshervormer

Dirk Volkertsz Coornhert (1522-1590) werd in 1562 stadssecretaris van Haarlem. In die functie leerde hij prins Willem van Oranje kennen, die de strijd aanbond tegen koning Philips II. Dat maakte Coornhert verdacht. In 1567 werd hij gearresteerd, voor de Raad van Beroerte gedaagd en in de Gevangendoor opgesloten. Hij mocht hier echter in en uit lopen en maakte daarvan gebruik door in 1568 te vluchten. Tijdens zijn gevangenschap schreef hij het boek 'Boeven-tucht'. Zijn idee was dat lijfstraffen weinig hielpen tegen criminaliteit en beter omgeruild konden worden voor werkstraffen. Dit leidde in 1589 in Amsterdam tot de instelling van het rasphuis, later ook door andere steden

overgenomen, gevolgd door de vrouwelijke variant, het spinhuis. Rasp- en spinhuis zijn de eerste voorbeelden van een verandering in het strafrechtelijk denken.

Raamstraat - Simon Stevin, natuurkundige, wiskundige en ingenieur

Simon Stevin (1548-1620) studeerde aan de universiteit van Leiden en werd in 1593 privédocent van prins Maurits, waarna een hechte vriendschap ontstond. Stevin werd beroemd door zijn zeilwagen die hij voor Maurits ontwierp. De eerste rit werd in februari 1602 gemaakt, waarbij 27 diplomaten aanwezig waren op het strand van Scheveningen. In twee uur reed men naar Petten, met een ongeken- de snelheid van 40 km/u.

Bij zijn overlijden liet Stevin verschillende studies na, onder andere 'De Hemelloop'. Hierin verdedigde hij het systeem van Copernicus, waarbij de zon, in plaats van de aarde, in het centrum van planeten en sterren werd geplaatst. Ook verklaarde hij de getijden met de aantrekkingskracht van de maan. In 1612 kocht hij voor 3.800 gulden een nieuw ge- bouwd huis in de Raamstraat 47 (zijstraat van de Grote Marktstraat). Hij woonde er ongetrouwd samen met Cathe- rina Craij, zij kregen daar vier kinderen. In 1616, Stevin was toen 68 jaar, trouwden ze tenslotte. De Raamstraat is een van de oudste straten van Den Haag met in de 14^e eeuw een bloeiende lakenindustrie. De geweven lakens werden te dro- gen gehangen op grote houten 'ramen'. Ook de Voldersgracht en de Weversplaats herinneren hier nog aan.

Binnenhof - Hugo de Groot, zee- en oorlogsrecht

Hugo de Groot (1583-1645) ging al op zijn elfde jaar studeren aan de universiteit van Leiden. Op zijn vijftiende maakte hij deel uit van een delegatie naar Frankrijk, onder leiding van Johan van Oldenbarnevelt. Van 1607 tot 1614 was hij openbaar aanklager bij het Hof van Holland, de voorloper van de Hoge Raad. Hij was goed bevriend met Van Oldenbarnevelt en toen deze Van Oldenbarnevelt ruzie kreeg met prins Maurits werd Hugo de Groot zijn pleitbe- zorger. Dit kwam hem duur te staan. Op 19 augustus 1618 werd hij door prins Maurits ontboden op het Binnenhof en zonder duidelijke aanklacht gevangen gezet in de kerkers. Hij zou er negen maanden blijven, werd ziek en vermagerde sterk. Medegevangene op het Binnenhof was Johan van Oldenbarnevelt, die in mei 1619 werd onthoofd. Hugo de Groot ontliep de doodstraf, maar werd veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf en verlies van zijn bezittingen. In 1622 wist hij te ontsnappen uit slot Loevestein en vluchtte naar Parijs. Hij is een van de grondleggers van het volken- recht. Tot zijn beroemdste werken behoren 'Mare Liberum', over het recht van de vrije zee, en 'De Iuri Belli ac Pacis', over het recht van oorlog en vrede, dat ook nu nog basis van ons oorlogsrecht is.

Nieuwe Kerk Spui – Baruch Spinoza, de vrijdenker

Achter de Nieuwe Kerk aan het Spui bevindt zich het graf- monument van Baruch of Benedictus de Spinoza (1632-1677), die op zondagmiddag 21 februari op zijn zolderkamer aan de Paviljoensgracht 72 overleed. Spinoza had daar bijna zes jaar gewoond. Hij werd op 25 februari in aanwezigheid van vele vrienden begraven in de Nieuwe Kerk. Vanwege zijn ideeën werd hij verstoten uit de Amsterdams-Joodse gemeenschap en mocht daarom niet worden begraven op de joodse be- graafplaats.

Na ruiming van het huurgraf in 1738 werd zijn gebeente ver- spreid op het terrein van de kerk. In 1927 werd achter de kerk een grafsteen met portretreliëf opgericht. In 1956 werd de Amcha-steen uit de bergen van Galilea – Amcha betekent Uw Volk – toegevoegd; een geschenk van het Spinozaeum in Hai- fa. Onder het portretreliëf staat het woord Cautē - wees be- hoedzaam - Spinoza's levensmotto. Hoewel de 17^e-eeuwse Re- publiek als tolerant gold, werd Spinoza in verschillende kringen toch gezien als een staatsgevaarlijke vrijdenker. Hij was zijn tijd ver vooruit en verdedigde vrijheid van me- ningsuiting en van denken in een tijd waarin er nog volop censuur was, zowel door de staat als de kerk. Hij was de eer- ste filosoof die het atheïsme in een filosofisch systeem goot. In 1974 werd het monument samen met het kerkterrein Rijksmonument. Dit weerhield autobezitters er echter niet van om in de jaren '80 de grondplaat als parkeerplaats te gebruiken, waardoor diepe spleten ontstonden. De gemeente heeft de steen toen laten restaureren, en parkeren werd verboden.

Inge Camfferman

Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen
stadsbeeldenstadsgroen@vriendenvandenhaag.nl

Raamstraat 47 (Wikipedia Commons)

Anemoonstraat, ingang vanaf de Goudsbloemlaan, 1929 (foto Haags Gemeentearchief)

TERUG NAAR DE VERDWENEN ANEMOONSTRAAT

UIT DE WIJKEN

Ons Den Haag is sinds dit jaar een kwartaaltijdschrift. Met iets beter papier voor het binnenwerk en de omslag, en met meer pagina's dan de vorige nummers. Meer ruimte voor bijdragen dus, over verleden, heden en toekomst van ons geliefde Den Haag. Zo starten wij ook een nieuwe rubriek: Uit de wijken. Daarin besteden we in ieder nummer aandacht aan een van de vele Haagse wijken. Wat houdt hen bezig? Dat kan van alles zijn. Het kan variëren van een wijkinitiatief of een bewonersprotest, een interview met een bekende wijkbewoner of ook een bijdrage uit hun wijkblad, met een bredere strekking voor heel Den Haag.

Graag nodigen wij u als lid van onze Vereniging uit, mocht u iets aardigs of van belang in uw wijk meemaken, om ons daar op te attenderen, zodat wij er wellicht aandacht aan kunnen besteden.

Als eerste bijdrage in deze nieuwe rubriek Uit de wijken publiceren wij op pagina 8-11 een verhaal bestaande uit twee artikelen uit *Wijkwijs*, het wijkblad van de Haagse Bloemenbuurt. *Wijkwijs* wordt uitgegeven onder auspiciën van het wijkberaad Bloemenbuurt De Hyacint. Het blad verschijnt 5x per jaar in een oplage van 3.000 exemplaren. *Wijkwijs* komt geheel tot stand door vrijwilligerswerk.

redactie@vriendenvandenhaag.nl

Yvonne Keuls (foto Otto Das)

Interview met Yvonne Keuls

In 1938 kwam Yvonne Keuls (1931) samen met haar vader en moeder, broers Hans en Rudi en zus Greetje van Batavia naar Nederland. Haar vader had in het voormalige Nederlands-Indië een hoge functie, maar hij had tbc en het leek hem beter terug te gaan naar Nederland. Zij kwamen terecht in een pension aan het Frederik Hendrikplein in Den Haag. Niet veel later verhuisden zij naar de Anemoonstraat. Een interview met Yvonne Keuls, wat herinnert zij zich nog van die tijd?

Statenkwartier

“Bij aankomst in Den Haag ging ik als zevenjarige op zoek naar wat het deftige Statenkwartier te bieden had. Mijn half-Javaanse moeder was nog nooit in Nederland geweest. Zij was een groot huis gewend met veel baboes. In Den Haag kwam ze niet buiten en ze wist niet hoe het land eruitzag. Daarom vertelde ik haar over de mooie winkels, de brede trottoirs, de parken met fontein en verzon daar ook de mooie natuur van Indië bij. Toen zij een keer mee mocht in de auto om de buurt te zien, dacht ik: O hemel, nu ziet ze dat er helemaal geen watervallen zijn en krijg ik een flinke tik, want ze had losse handjes. Maar zij zei: ‘Zo ziet het er niet uit’. Zij koos voor mijn verhaal, niet voor de werkelijkheid.”

Ouders Yvonne

“Mijn moeder was drie jaar oud toen haar moeder overleed. Met haar zusjes werd ze in een katholiek weeshuis gezet. Haar moeder was Javaans, een beeldschone vrouw. In de klas mochten de minst donkere kinderen zitten en omdat mijn moeder de donkerste was, moest ze lang blijven staan. Zij heeft weinig opleiding gehad, maar ze kon geweldig vertellen. Later werd ze ondergebracht in een kosthuis behorende bij een apotheek in bergdorp Salatiga. Daar werd ook een jonge landmeter ondergebracht, hij had nog nooit zo’n mooi meisje gezien. Zo is de relatie tussen mijn Nederlandse

vader, de landmeter Samuel Bamberg en mijn half-Javaanse moeder ontstaan.”

Bezoek Batavia

“In voormalig Nederlands-Indië woonden wij in een groot koloniaal huis in Batavia, waar mijn vader directeur van het kadaster was. Ik ben daar geboren en wilde het huis graag terugzien. In 1979 ben ik teruggegaan. Ik wist niet wat ik zag en kreeg een schaamtegevoel van hier tot ginder. Ik dacht: heeft hier één koloniaal gezin gewoond? Het leek wel een paleis! Eromheen was alles volgebouwd, overal hadden de mensen winkeltjes opgezet. Het was een heel dorp geworden.”

Anemoonstraat

“Niet lang na onze aankomst in Den Haag kreeg mijn vader een aanstelling als leraar wiskunde aan het Stokroos Lyceum. Daarop zijn wij verhuisd van het pension naar Anemoonstraat 94, het lange gedeelte van de straat waar meer leraren woonden. Via een poort kwam je op de Goudsbloemlaan. De buurt was nieuw en wij hadden een mooi huis van drie verdiepingen en in het midden van de straat lag een fraai plantsoen. Ik hield van dat pleintje. Als kinderen speelden we veel buiten, vooral jagerbal. Als werd geroepen: ‘Wie doet er mee jagerbal?’, dan kwamen alle kinderen uit de straat naar buiten rennen. En we gingen naar het strand bij de Kwartellaan, met die woningen met kleine ruitjes van architect Kropholler leerde ik later. Bij het strand kon je voor weinig geld een ijsje kopen van Jamin. Een dikke plak ijs tussen twee wafeltjes.”

Atlantikwall

“Op 10 mei 1940 zagen we allemaal vliegtuigen overkomen met parachutisten die in Ockenburgh neerkwamen. Het begin van een onheilspellende tijd, alles veranderde snel. Mijn Joodse vader was getrouwd met een niet-Joodse vrouw en had een zogenaamd ‘gemengd huwelijk’, waardoor hij voorlopig met rust werd gelaten. Op 8 december 1942 kregen wij het bevel om binnen 24 uur ons huis aan de Anemoonstraat te verlaten. Per persoon mochten we alleen een klein koffer-tje meenemen. De woningen zouden worden afgebroken voor de aanleg van de Atlantikwall. Mijn vader liet meteen de pianostemmer komen om zijn piano op een bakfiets te zetten. Die moest weg. Hij nam ook de wc-bril mee, want die was net nieuw.”

Appelstraat

“Daarop gingen wij naar het St. Regis Hotel, vlakbij het Valkenbosplein, om nieuwe woonruimte toegewezen te krijgen. Ik vond alles spannend natuurlijk. Er zaten Duitsers met grote kaartenbakken en mensen die daarvoor in aanmerking kwamen kregen daaruit een adres. Wij konden naar Appelstraat 73 en kregen te horen dat het een leeg huis was. Mijn

Jeugdfoto Yvonne Bamberg (links) met vriendinnetje Anneke de Bruin, 1939 (foto eigen archief)

moeder vroeg nog: ‘Het is toch wel een groot huisje?’ Ze wilde een heel verhaal vertellen, dat ze 12 baboes had gehad. Daar aangekomen stonden een man en vrouw op de trap met hun jassen aan. Ze hadden uit het raam gezien dat wij aankwamen en dachten al dat wij de nieuwe bewoners waren. Het huis bleek niet leeg te staan en mijn moeder vroeg: ‘Gaat u hier weg mevrouw?’ Waarop die mevrouw zei: ‘Ja, mevrouw. Ik heb een kopje surrogaatkoffie op het aanrecht laten staan.’ Ondanks de ellende dachten ze toch nog aan anderen. Mijn moeder antwoordde: ‘Mevrouw, wij zullen goed op uw huis passen.’ Wij hebben er niet lang gewoond, want we kregen het huis aan de Laan van Meerdervoort 729.”

Laan van Meerdervoort

“Behalve wiskundeleraar was mijn vader ook musicus. Aan de overkant van de Laan van Meerdervoort leerde hij een man kennen, een hoge Duitse officier, die pianist was. Die had bij ons op de deur gelezen: *Samuel Bamberg concertpianist. Les aan gevorderden. Leerling van Robert Casadesus*. De man belde bij ons aan en vertelde dat hij ook een leerling van Casadesus was. Die twee hebben dankzij de muziek een enorme vriendschap gekregen, hij kwam elke dag quatre-mains spelen. Mijn Joodse vader wist, zonder dat uit te spreken, ik kan gewoon thuisblijven, ik word beschermd door die man.”

Ondergedoken broers

“We leefden in oorlogstijd in een hechte gemeenschap. Mijn oudste broer moest onderduiken en mijn jongste broer was nog maar 17, maar wel heel lang. Mijn moeder dacht: die zien ze niet aan voor een 17-jarige, dus die moest ook onderduiken. Op de hoek van de Zonnebloemstraat was bakkerij Hus,

waar een gezin woonde met een zoon en vijf meisjes. Beide jongens konden in de bakkerij onderduiken. De vrouw des huizes had een orgel. Bij onraad ging zij op dat orgel spelen en dan gingen ze allemaal christelijke liederen zingen.”

Razzia's

“Ons huis aan de Laan van Meerdervoort had een parkje aan de achterzijde. Vanuit Den Haag schoten de Duitsers V1- en V2-raketten naar Londen. Vooraf ging een alarm af en dan moest je naar binnen om te schuilen. Wij konden horen of de raket goed ging, of neerkwam boven Den Haag of in zee. Als je niks hoorde wist je: die gaat mis, en dan moesten we afwachten waar hij neerkwam. In Rotterdam waren razzia's, later ook in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis. Op 21 november 1944 was *Operation Schneeflocke*, een razzia in Den Haag waarbij tienduizenden mannen werden opgepakt. Over het lot van mijn vader schreef ik in *Koningin van de nacht* uit 2013.” Zo heeft Yvonne op liefdevolle wijze afscheid van hem genomen.

Toneelspelen

Na de oorlog ging ze naar het Grotius Lyceum. Daar werd Yvonne gegrepen door het toneelspelen. Na haar eindexamen wilde ze dolgraag naar de toneelschool. Ondanks het advies van de rector mocht ze dat niet van haar moeder, ze moest naar de kweekschool om onderwijzeres te worden. Na de kweekschool kreeg Yvonne een aanstelling als leerkracht bij de lagere school in de Baambruggestraat in Leyenburg. Ze had een zesde klas met 53 leerlingen. “Voor die kinderen heb ik een musical geschreven, die we samen op school hebben uitgevoerd. De directeur van de Schouwburg, Paul Steenbergen, kwam een keer kijken en was meteen enthousiast.”

Bezoek Duitsland

“In 1966 hoorde ik dat de Franse zangeres Barbara, die de Duitsers altijd als vijanden heeft gezien, haar liefde verklaarde aan de Duitse stad Göttingen. Als Joods meisje had zij daar in de oorlog ondergedoken gezeten. Toen dacht ik: ik moet er maar eens overheen stappen. Wij gingen naar die stad en de mensen, oud en jong, bleken ontzettend aardig en heel sociaal. Maar het allerbelangrijkste: veel jonge mensen schaamden zich voor wat Duitsland andere landen had aangedaan.”

Tot slot: “Ik ben ontzettend blij dat ik weer even terug ben gebracht naar de allermooiste herinneringen aan de Anemoonstraat.”

Otto Das, interview

Dit interview verscheen eerder in het wijkblad van de Bloemenbuurt, *Wijkwijs* 4, jaargang 45, oktober 2023. Yvonne Keuls is een Nederlandse schrijfster.

Poort aanzicht Anemoonstraat, 1929 (foto: Haags Gemeentearchief)

ANEMOONSTRAAT: EEN LANGGEREKT PLEIN

Pal tegenover de poort aan de Goudsbloemlaan naar de supermarkt en het Wijkgebouw De Hyacint stond vroeger nog een poort die toegang gaf tot het lange deel van de Anemoonstraat. De straten waren respectievelijk 44 en 30 meter breed. De kruising van deze straten met in het midden een plantsoen, vormde destijds het ruimtelijk centrum van de Bloemenbuurt-Oost.

In 1920 liet de Eerste Coöperatieve Woningbouwvereniging -'s-Gravenhage een plan maken voor 36 eengezinswoningen aan het lange deel van de Anemoonstraat naar ontwerp van de architecten Cramer, Gerretsen en Endt. De sublieme plattegronden en gevels waren niet historiserend, maar gebaseerd op klassieke ontwerpbeginnselen van Vitruvius uit de eerste eeuw voor onze jaartelling, zoals symmetrie en goede rangschikking van ruimtes. Later werd nog een aantal woningen aan het plan toegevoegd.

Samenhang en variatie

Het traditionele ontwerp toont grote samenhang, is gevarieerd en rijk aan bouwkundige ornamenten. Daarmee was het plan een uitgesproken tegenhanger van de Papaverhof van Jan Wils (1891-1972), dat is gebaseerd op de moderne ontwerpbeginnselen van De Stijl.

Ook de woningen en poortgebouwen aan het brede deel van de Goudsbloemlaan waren niet modernistisch. Veel woningen zijn gesloopt, maar er bestaan nog negen woningen die aan dat plan herinneren.

In opdracht van de Duitse bezetter werd in 1942 het lange

deel van de Anemoonstraat compleet gesloopt voor de aanleg van de Atlantikwall. Bewoners kregen 24 uur om hun woning te ontruimen. In het Haags Gemeentearchief liggen gelukkig nog tekeningen van het fraaie bouwplan.

Niet in ere hersteld

In het boek *Verdreven voor de Atlantikwall* (2017, blz. 174) wordt geconstateerd dat 'bestuurders en stedenbouwkundigen na de oorlog de mogelijkheid aangrepen om met een gerechtvaardigde vernieuwingsdrift uit de jaren twintig en dertig de onhoudbare woonsituaties uit te bannen en te combineren met het verlangen naar modernisering'. In Den Haag kreeg in 1945 de architect en stedenbouwkundige Willem Dudok (1884-1974) opdracht voor het nieuwe ontwerp van het kaalgeslagen gebied. Dudok had geen enkele waardering voor het ontwerp van de gesloopte woningen. Dudok in de toelichting op zijn plan: "(...) dit gehele verwoeste gebied ligt in een stadsdeel zonder ritme, zonder spanning, zonder differentiatie: het was een strook in een vlakke, eentonige stad."

Tachtig jaar later kijken we daar heel anders tegenaan. In onze tijd zou het plan aan de Anemoonstraat zeker op grote waardering kunnen rekenen. Helaas zijn de woongebouwen in de Bloemenbuurt-Oost niet hersteld of herbouwd.

Otto Das

Dit artikel verscheen eerder in *Wijkwijs* 4, jaargang 45, oktober 2023.

EEN VRIEND STELT ZICH VOOR

In deze rubriek wordt aan een van onze leden een aantal vragen gesteld

Vandana Jankipersadsing, 1974
Geboren in Paramaribo, Suriname.
Propedeuse Rechten Erasmus Universiteit Rotterdam.
Projectleider bij de wethoudersvereniging van de Vereniging Nederlandse Gemeenten.
Alleenstaande moeder met dochter.
Woonachtig in Rustenburg en Oostbroek.

Wanneer werd je lid van onze Vereniging?

Twee jaar geleden. In de strijd tot behoud van de Theresiakerk heeft Rupert van Heijningen ons met zijn juridische kennis, adviezen en contacten bijzonder gesteund. Ik hou van Den Haag en wilde toen ook lid worden van de Vrienden.

Voel je je Hagenaar?

Mijn vader studeerde bouwkunde aan de TU Delft en woonde bij een hospita in Rotterdam. Haar gezin is familie van ons geworden en zodoende kwam ik in 1994 uit Suriname daar te wonen. Nog steeds word ik blij als ik in Rotterdam

kom. Maar ik ben van Den Haag gaan houden, waar ik vanaf 1998 woon.

Wie is jouw favoriete Hagenaar?

Niemand in het bijzonder, maar de mensen in Den Haag; de Hagenaars en Hagenezen. Sinds ik hier ben, heb ik hen ervaren als warm, eerlijk en open en ik heb vrienden aan beide zijden van de Laan van Meerdervoort.

Heb je een favoriete plek in Den Haag?

Clingendael, prachtig. Ook het Zuiderstrand, heerlijk om in m'n eentje langs de vloedlijn te lopen mijmeren.

Wat vind je typisch voor Den Haag?

Het Binnenhof en Den Haag als hofstad, met Prinsjesdag en de rijtour met al die paarden. Ik wil nog steeds een keer de oefening voor Prinsjesdag zien op het strand van Scheveningen.

Wat vind jij belangrijk voor Den Haag?

Verbinding maken, zowel voor de inwoners als voor de politiek. Bij de inspraakavonden met de gemeenteraad over de bestemming van de Theresiakerk ben ik geschrokken van de nare sfeer en het grove taalgebruik van sommige raadsleden. Waarnemend burgemeester Remkes zette onbeschofte sprekers wel op hun plaats, maar is dit bestuur een afspiegeling van onze stad? Gelukkig hebben wij met Jan van Zanen ook een sterke en beminnelijke burgemeester.

Wat wil je verder nog kwijt?

Zes jaar geleden ging ik wonen in de wijk Rustenburg en Oostbroek, waar ik eerst niets mee had. Bij Albert Heijn las ik een briefje met de oproep mee te helpen de Theresiakerk, een anker in onze wijk, te redden van de voorgeno-

men plannen van een projectontwikkelaar. Ik sloot me aan bij de groep die daarvoor een stichting oprichtte. Vervolgens hebben we jarenlang als Galliërs tegen de Romeinen strijd moeten leveren, tegen de mismoedig makende bureaucratie en de vele procedures. Maar wij zijn erin geslaagd de plannen voor de reconstructie van de kerk te verbeteren. Na de vergunningverlening kan er dit jaar worden begonnen met de verbouwing.

Na dit mooie resultaat zet ik mij alweer enige tijd in voor de stichting Art of Living Nederland. Art of Living is een soort principe, een filosofie om het leven ten volle te leven. Het is meer een beweging dan een organisatie.

De kernwaarde is om vrede in jezelf te vinden en mensen te verenigen in onze samenleving - mensen met verschillende culturen, tradities, religies en nationaliteiten. Dat vond ik best zweverig klinken, toen mijn ouders in een voor mij moeilijke periode aandrongen om daar een ademhalingscursus te volgen. Met tegenzin heb ik toch een cursus ademhalingstechnieken gedaan. Het resultaat was verbluffend: ik kon mijn stress loslaten, kreeg meer energie en ontsteeg de burn-out waarin ik zat. Hierdoor werd ik zo enthousiast, dat ik mij volop ging inzetten voor deze organisatie. Sinds 2022 ben ik voorzitter van Art of Living Nederland.

Jan Bron Dik, interview

Wilt u ook een keer geïnterviewd worden voor deze rubriek? Neem dan contact met ons op via redactie@vriendenvandenhaag.nl

GEDENKNAALD REGENTESSEPLEIN

Emma van Waldeck-Pyrmont (1858-1934) was de tweede echtgenote van koning Willem III (1817-1890). Zij trouwden op 7 januari 1879. Op 31 augustus 1880 werd hun dochter Wilhelmina geboren. Nadat in 1884 ook Alexander, Willems laatste zoon, was overleden werd Wilhelmina kroonprinses. Ze was pas tien jaar oud toen haar vader overleed. Emma werd daarna tot regentes benoemd en zou dat blijven tot Wilhelmina achttien jaar werd.

In de acht jaar van het regentschap wist ze de populariteit van het vorstenhuis, die door het zeer onaangename gedrag van Willem III tot een dieptepunt was gezakt, op te krikken. Bij haar afscheid kreeg Emma van het dankbare Nederlandse volk 300.000 gulden als afscheidscadeau. Van dat geld liet ze in Renkum een sanatorium bouwen voor tuberculosepatiënten. Het was het eerste openbare sanatorium. Haar zus Sophie was op jonge leeftijd aan die ziekte overleden.

Maar men vond dat er ook een monument moest komen ter herinnering aan haar regentschap. Een Commissie tot oprichting van een gedenkteeken ter eere van het Regentschap van Hare Majesteit Koningin Emma der Nederlanden, onder voorzitterschap van de ondernemer Adriaan Goekoop, gaf in 1898

Regentesse-
plein met
gedenknaald
(foto Ralph
Kämena,
bkdh.nl)

Koningin Emma,
21 jaar oud. 1879, het
jaar van haar huwelijk
met koning Willem III
(foto Haags
Gemeentearchief)

Arend Odé opdracht een ontwerp te maken. Het eerste classicistische ontwerp maakte hij met architect P. du Rieu. Het beeld zou komen te staan op een nieuw plein dat onderdeel was van een wijk in aanbouw. Het stedenbouwkundige plan was van ir. L.A. Lindo. Het plein kreeg de naam Regentesseplein. In 1900 verrees daar ook een door koningin Emma geschonken Nederlands Hervormde kerk, de Regentessekerk, die in 1975 werd afgebroken.

In 1905 werd een gewijzigde versie van het eerdere ontwerp uitgevoerd. De wijzigingen waren van de hand van A.F. Gips, net als Odé docent aan de Polytechnische School in Delft. Hij was architect-decorateur en schilder. Hij was beïnvloed door de art nouveau en gebruikte veel florale vormen in zijn ontwerpen. Het monument van Odé en Gips werd op 23 september van dat jaar onthuld in aanwezigheid van koningin Wilhelmina en prins Hendrik.

Het monument is een tien meter hoge obelisk van graniet en zandsteen, met in steen een vrouwenfiguur die een bronzen palmtak vasthoudt in haar geheven hand. Het portret van Emma werd in bas-reliëf op een schild van brons aangebracht. Boven het bas-reliëf is een kroon gebeiteld, waaruit een guirlande in art nouveau-stijl naar alle kanten van het monument zwiert. Aan de achterzijde staat Emma's familiewapen. Het opschrift op de voorzijde luidt: 'Aan Hare Majesteit - Emma - koningin - regentes - der Nederlanden'; en op de achterzijde: 'regentschap 17 nov. 1890 - 31 aug. 1898, onthuld 23 september 1905'.

Marijke Bruggeman

Werkgroep Levende Historie

levendehistorie@vriendenvandenhaag.nl

Studenten demonstreren op het Binnenhof tegen verhoging van het collegegeld en het onderwijsbeleid van de minister van Wetenschapsbeleid jhr. mr. M.L. de Brauw, 30 mei 1972 (foto Fotobureau Stokvis, Haags Gemeentearchief)

GEBRUIK VAN HET BINNENHOF

Onlangs verscheen *Hofboek 2, Gebruik van het Binnenhof* uit de serie *Document voor een Monument*. Deel 1 verscheen in 2021 en besteedde aandacht aan het verleden van de oudste regeringszetel ter wereld, het Binnenhof. *Hofboek 2* laat de gebruikers van het Binnenhof aan het woord.

Het boek kent vier delen: de eerste twee bevatten herinneringen aan personen en gebeurtenissen uit de 19^e eeuw en 20^e eeuw, het derde deel gaat over de kunstenaars en het laatste deel haalt herinneringen op van hedendaagse gebruikers van het Binnenhof.

De Grondwet van 1848

Hofboek 2 begint meteen verrassend met een bijdrage over de grondwet van 1848. Daarin zwaait Ton Haak niet zoals wellicht verwacht Thorbecke alle lof toe, maar de vergeten vechtjas Dirk Donker Curtius (1792-1864). Overtuigend laat Haak zien dat Donker Curtius 'de man van 1848' is, de radicale maar pragmatische liberale advocaat en minister die de grondwetsherziening van 1848 door het parlement loodste. Verder onder andere aandacht voor Wiel Nolens en Theodoor en Jan Heemskerk.

Het Groenewegje

Suze Groenewegen was de eerste vrouw in de Tweede Kamer. Christa van Zeggeren beschrijft in haar bijdrage hoe de carrière van Suze Groenewegen in het parlementaire wereldje verliep en hoe ze aanvankelijk met nogal wat spot te maken had. Zo kreeg de gang die leidde naar haar eigen toilet en kleedkamer al snel de naam 'het Groenewegje', refererend aan de Haagse prostitutieplek. Een bijzondere bijdrage is die over leven en werk van de fotograaf Erich Salomon, de grondlegger van de parlementaire fotografie. Verder wordt in het boek onder andere aandacht besteed aan de oorlogsjaren, het perscentrum Nieuwspoort, Joop den Uyl, Wim Deetman en enkele opmerkelijke demonstraties in het centrum van de macht.

Kunstenaars

In het deel over de kunstenaars zien we een adembenemend mooie foto van Rudi van de Wind, aan het werk aan zijn 'De oneindige ruimte': de vijf bekende kleurrijke doeken van zeven meter hoog. Verder aandacht voor het werk van Eric Claus, de maker van het metalen beeld van Willem Drees, en voor de hond van Tom Claassen, de goeiige lobbies

die op het binnenterrein stond en tot vermaak van langslappende Kamerleden met zijn kop knikte of schudde.

Huismeester

In 'Herinnering aan het Binnenhof' staan niet enkel de herinneringen van coryfeeën als Hans Wiegel, Jan Terlouw of Hedy d'Ancona, maar ook die van technicus Vincent Semil, Petra de Bruin, de dochter van de souvenirverkoopster, en natuurlijk de herinneringen van het gezin van Tom van Bokhoven, inwonend huismeester van de Eerste Kamer.

Hofboek 2, Gebruik van het Binnenhof is een boek op groot formaat, prachtig en informatief, in de fantastische serie *Document voor een Monument*. Niet goedkoop, maar zeer de moeite waard, vol verrassingen, zowel wat tekst als wat betreft de foto's.

Piet Vernimmen

Hofboek 2, Gebruik van het Binnenhof, Document voor een Monument, onder redactie van Mizja Haak, Dick Holthuis en vele anderen. Uitgeverij Stichting Document voor een Monument, 2023, 320 blz., € 99,95. ISBN 978 9081 8945254

Dirk Donker Curtius (foto Uitgeverij Vantilt)

- advertenties -

Notariskantoor Post

Den Haag

Het kantoor voor alle werkzaamheden op notarieel gebied,
ook voor estateplanning.

Bezoek aan huis mogelijk

www.notariskantoorpost.nl

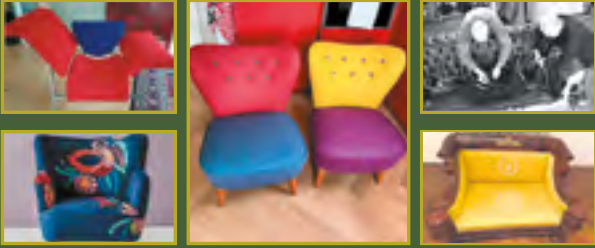
Statenplein 19
2582 EZ Den Haag
tel. 070 346 97 06
notaris@notariskantoorpost.nl

MEUBELSTOFFEERDERIJ LODEWIJK

Al 4 generaties uw Ambachtelijke Meubelstoffeerderij

*Optimale service, garantie en kwaliteit,
Wij halen en brengen gratis!*

**Ambachtelijke Meubelstoffeerderij Lodewijk
is er voor uw totale meubelrestauratie**

Gespecialiseerd in:

- Herstoffering van banken en fauteuils
- Vernieuwing van binnenwerken
- Fineren en politoeren
- Leerreparatie
- Antiekrestauratie
- Biezen-, rieten- en rotanstoelen
- Vloerbedekking en gordijnen

U heeft de keuze uit meer dan 600 soorten bekledingsstoffen.

U kunt langskomen met uw stoel of fauteuil, of een van onze medewerkers kan met onze mobiele winkel naar u toe komen om direct een offerte te doen.

Stoffering Lodewijk (hoofdvestiging)
Reinkenstraat 111 Den Haag - 070-3922344
Voor informatie of een vrijblijvende offerte ons centrale nummer: **0800-5633945 (gratis)**
KVK nummer 7607178
WWW.STOFFERINGLODEWIJK.NL

foto Pauline Louise van Till

Met de zandafgraving en de aanleg van de Johan van Oldenbarneveltlaan startte in 1896 de bouw van de wijk het Statenkwartier. Twee jaar later werd er het eerste huis gebouwd. Op de hoek van de Scheveningseweg en de toen net aangelegde Stadhouderslaan (nu: Eisenhowerlaan) verrees Villa Henny, ontworpen door dr. Hendrik Petrus Berlage (1856-1934). Deze villa wordt gezien als het eerste voorbeeld van de moderne woonhuizenarchitectuur in Nederland.

Berlage bouwde de villa in opdracht van Carel Henny, directeur van het verzekeringsbedrijf *De Nederlanden van 1845*, waarvoor hij eerder een kantoorgebouw in Amsterdam ontwierp, in de toen gangbare art nouveau-stijl. Veel Hagenaars kennen Villa Henny door de prominente locatie. Destijds bracht het nieuwe gebouw de nodige beroering teweeg en werd bestempeld als een 'brutaal stuk architectuur'. Het officiële architectuurtijdschrift *Architectura* noemde het nieuwe gebouw 'het gele gevaar' vanwege de opvallende gele dakpannen en schamperde over een 'gekkenhuis' aangezien er geen vitrages waren en het kale interieur dus duidelijk zichtbaar was van buitenaf.

Rationele bouwstijl

Villa Henny is beslist bijzonder in de Nederlandse architectuurgeschiedenis. Berlages ontwerp markeert het omslagpunt in zijn denken. In de jaren voorafgaand aan de opdracht was bij de jonge architect twijfel gerezen over de houdbaarheid van imitatiestijlen in een moderne wereld. Na veel over-

weging besloot hij afscheid te nemen van de drukke, populaire neo-stijlen ten faveure van een rationele bouwstijl. Villa Henny is de eerste toepassing van de nieuwe rationele visie op de woonhuisarchitectuur. De hervorming had niet slechts betrekking op het exterieur en de decoratie maar, veel fundamenteeler, ook op de plattegrond. Het ideaal van Berlage was een open, toegankelijke en heldere wooncultuur. Dit in tegenstelling tot de toen in zwang zijnde, gestoffeerde, gesloten en gemoedelijke wooncultuur van de 19^e eeuw. Hij wilde weg van de romantiek en neostijlen en streefde naar een rationele bouwstijl en eerlijk materiaalgebruik.

Verheffen van de smaak

Berlage was nauw verbonden geraakt met de beweging aan het eind van de 19^e eeuw in Nederland, die zich in Amsterdam concentreerde rond het progressieve weekblad *De Kroniek*. Hun streven was de kunstenaar als dienaar van de samenleving, in de zin dat hij kunst en samenleving moest re-integreren. Doel was het streven naar een betere wereld, gebaseerd op de principes van het socialisme. Een belangrijk onderdeel van deze taak was het verheffen van de smaak van het publiek, weg van de bombastische en eclectische stijlen die in zwang waren. De moeilijkheid hierbij was dat opdrachten alleen van een kleine groep particuliere, bemiddelde opdrachtgevers konden worden verwacht, veelal progressieve intellectuelen. Bedoeld om het grote publiek te bereiken, maar omdat esthetische overwegingen voorrang kregen boven alle andere, werd de bouwstijl in de praktijk een modieuze, dure mode die slechts voor weinigen beschik-

baar was. Het idealisme van de jaren '90 kwam niet ver, de stijlvernieuwing wel.

Dat Berlage zijn radicale ideeën volledig kon doorvoeren is te danken aan zijn opdrachtgever, Carel Henny, die hem geheel de vrije hand gaf. De architect hoefde met niemand te onderhandelen, niet met Henny noch met andere ontwerpers. De plattegrond is gebaseerd op een strak doorgevoerd systeem van vierkanten en diagonalen, waarbij de kamers met een ruimtelijk effect gegroepeerd zijn rond een centrale hal.

Ook interieur ontwerp

Van alle huizen die Berlage bouwde, was Villa Henny de enige waarvan hij ook het interieur ontwierp. Het interieur was voor Berlage architectuur in het klein, gebaseerd op dezelfde rationele principes. Streng rechte lijnen, met bakstenen en eikenhout, de materialen die hij ook later veelvuldig zou toepassen. De houten vloeren en balken werden in zicht gelaten, de muren kaal en de meubels waren geheel van hout. Hij was een man die het detail heel serieus nam, bij alles wat hij ontwierp. Niet alleen de meubels, maar werkelijk alles, van serviesgoed tot behang, van tegels en verlichting tot deurknoppen, alles werd door Berlage zelf ontworpen. Hij gooide de 19^e-eeuwse ontwerptradities overboord: het interieur was een afspiegeling van het exterieur. Het interieur maakte deel uit van het totale ontwerp.

Villa Henny was het eerste huisinterieur waarin Berlage de baksteen ook binnen zichtbaar liet, een toepassing die hij al in openbare gebouwen had gebruikt. De onderste delen van de muren waren van geglazuurde bakstenen van geel en blauw met een beetje wit, de bovenkant van gewone bakstenen van een zacht rood. Baksteen was voor hem van groot belang, hij zou later zelfs zijn eigen baksteen ontwerpen, voor de bouw van het Haags Gemeentemuseum. Het huis bevatte alleen het strikt nodige meubilair. Oorspronkelijk was er geen plek om hoeden en jassen op te hangen, maar later werd hiervoor bij Berlage zelf een open kast besteld.

Stoelen

Berlage ontwierp ook de stoelen zelf, in puur rationele stijl. De Henny-stoelen vormden een geheel eigen ontwerp, niet vergelijkbaar met de formele historische stijlen waar hij zich eerder door had laten inspireren. In zijn zoektocht naar een nieuwe zakelijke stijl sloeg Berlage door: hout mocht in zijn visie niet worden gebogen, wat leidde tot strenge, zakelijke meubels van eiken- en teakhout zonder decoraties, zeer vooruitstrevend voor die tijd. Het zitmeubilair had weliswaar een patroonbekleding, maar was verder Spartaans, met rechte houten ruggen zonder kussens, niet erg comfortabel.

*H.P. Berlage, 1916.
Pentekening door S.H.
de Roos (Nederlands
Architectuurmuseum
Rotterdam, Wikipedia)*

Berlage voldeed volledig aan zijn eigen eisen voor eenheid van stijl in Villa Henny, de bewoners tevreden stellen was een andere zaak. Carel Henny kon met hem meegaan, maar de familie vond de strenge soberheid allemaal veel moeilijker te verdragen, vooral ook omdat Berlage strikte instructies gaf: alles moest op zijn plaats blijven, de meubels moesten steeds recht worden geplaatst, niet diagonaal en er mochten geen spiegels of klokken in de salon komen.

Te streng

Mevrouw Henny werd niet bepaald gelukkig in haar nieuwe huis, de inrichting bleek voor haar veel te streng. Na korte tijd nam zij tegenmaatregelen, liet haar boudoir pleisteren en voorzien van een parketvloer. Er werd een klok besteld, een spiegel voor de salon en al snel werd het meubilair vervangen, de stoelen het eerst. Deze maken nu deel uit van de collectie van het Kröller-Müller museum.

Villa Henny was rond de eeuwwisseling een demonstratie van 'goed wonen', een toonbeeld van 'goede smaak'. En al snel bleek er in de hoogste kringen van de hofstad belangstelling voor die zakelijke soberheid, in kringen die zich altijd hadden gewenteld in drukke, gerieflijke neo-stijlen. Villa Henny is tegenwoordig in gebruik als kantoorpand, maar verkeert nog altijd in een tamelijk ongewijzigde staat. Zo zijn met name de baksteenmuren en het smeedijzerwerk van de intrigerende centrale hal geheel intact gebleven.

Jan Bron Dik

*Berlages stoel voor
Villa Henny
(foto krollermuller.nl)*

VRIENDENQUIZ

Op woensdag 15 november jl. vierden wij de afsluiting van ons jubileum 50 jaar Vrienden van Den Haag met een gezellige Vriendenborrel en een interessante quiz. Els M. van den Broek presenteerde de quiz op charmante wijze, Casper de Weerd verzorgde de techniek.

De opkomst was geweldig: er hadden zich 120 Vrienden aangemeld. Er waren 30 no-shows maar 29 binnenwaaiers, waardoor we op de prachtige opkomst van 119 kwamen. Bij binnenkomst ontving iedereen een invullijstje voor de antwoorden op de vragen en een consumptiebon.

De 20 vragen werden in blokjes van 5 gesteld, waarna de antwoorden volgden. Er was geen jury, alles ging in goed vertrouwen. Nadat alle 20 vragen waren behandeld werd de winnaar bekend gemaakt.

Mieke Vischer ontving met 19 goede antwoorden de hoofdprijs. Frank Hendriks was met 18 een goede tweede (geweldig voor iemand die pas sinds kort in Den Haag woont). Jos Praat en René Vlaanderen kregen met ieder 16 correcte antwoorden de gedeelde 3e prijs. Na afloop werd er gezellig geborreld en veel genetwerkt.

Voor hen die niet aanwezig konden zijn, volgen hieronder de vragen. Helaas zonder de toelichting bij de presentatie en zonder alle plaatjes bij de vragen. Maar op deze manier kunt u toch uw kennis testen. Op pagina 27 vindt u de antwoorden.

Quiz-presentator Els M. van den Broek (foto Mieke Vischer)

VRAGEN

1 | Kurhaus

Kurhaus (foto Jacob Bijl)

Wij vierden op 13 mei 2023 ons 50-jarig bestaan. De directe aanleiding was de voorgenomen sloop van het Kurhaus in Scheveningen. Hermance Schaepman was de keurige dame

die in de jaren zeventig ten strijde trok tegen de sloop van dit historische gebouw. Zij richtte de Vereniging Vrienden van Den Haag op, redde het Kurhaus van de ondergang en waakte over het cultureel erfgoed van de stad.

Maar wanneer was onze exacte oprichtingsdatum?

- a. 20 mei 1973
- b. 16 mei 1973
- c. 13 mei 1973

Hermance Schaepman (foto Hofvijver Magazine)

2 | Koningin Wilhelmina

Tijdens de oorlog woonde de Nederlandse koninklijke familie niet in Nederland. Toen zij terug kwam wilde koningin Wilhelmina dicht bij het volk wonen.

Waar woonde koningin Wilhelmina nadat ze na de WO II weer terug was in Nederland en Den Haag?

- a. Nieuwe Parklaan 110
- b. Scheveningseweg 110
- c. Plaats 17

3 | Sinti en Roma monument

Sinti en Roma monument

In Den Haag kwam pas heel lang na de WO II een monument voor de gevallen Sinti en Roma. Eerst was er een plaquette aan het hofje aan de Bilderdijkstraat, door burgemeester Havermans in 1990 onthuld. Toen het hofje door de gemeente Den Haag was verkocht en de huisjes werden afgebroken, verdween de plaquette achter een poort en was alleen nog op 4 mei te zien. Na protesten werd de plaquette bevestigd aan de muur van de toenmalige bibliotheek, ongeveer 25 meter van het hofje. De locatie bleek echter niet voldoende geschikt voor de jaarlijkse herdenking. Na veel vijven en zessen kwam er een nieuw monument op een nieuwe plek, waarbij de oude plaquette op het nieuwe monument werd bevestigd. Burgemeester Wim Deetman onthulde in 2006 het nieuwe monument op de nieuwe locatie.

Waar staat dit monument?

- a. Vondelstraat
- b. Elandplein (ter hoogte van de kerk)
- c. Rabbijn Maarsenplein

4 | Telefoonaansluiting

In 1883 kreeg Den Haag de eerste telefoonaansluiting. Er kon maar 1 abonnee het nummer 1 krijgen.

Welk bedrijf kreeg telefoonnummer 1?

- a. Maison de Bonneterie
- b. Paleis Noordeinde
- c. Van Kleef distilleerderij

5 | Torentje

Het Torentje is begonnen als grafelijk zomerprieel, het is kantoor geweest voor de Raad van State en kantoor van de secretaris-generaal van 'Inwendige Politie'. Echter, de 16^e eeuw was misschien wel de leukste tijd.

Maar waarom?

- a. Het was een bibliotheek
- b. Het was het kantoor van de Staatsloterij
- c. Er huisvestte een herberg

6 | Pulchri Studio

Pulchri Studio (beoefening van het Schone)

was en is een vermaard instituut. In 1847 stonden onder andere de neven Jan en Hendrik Jan Weisenbruch aan de bakermat.

Wie werd gewaardeerd wegens 'geringe artistieke betekenis'?

- a. Anton Mauve
- b. Vincent van Gogh
- c. Paul Gabriël

Pulchri Studio, Lange Voorhout (zeefdruk Frans de Leef)

7 | Ruitersstandbeeld koning Willem II

Op 18 juni 1815, bij de Slag bij Waterloo, werden om half acht 's avonds in een fractie van een seconde zowel de kroonprins (prins van Oranje, de latere koning Willem II) als zijn paard door een kogel getroffen. Willem en paard overleefden de slag. Het paard bracht zijn oude dag door op het landgoed van de prins van Oranje in Tervuren. Hij werd naar verluidt 38 jaar oud. Na de dood van het paard kreeg Jacques Kets, bekend als eerste directeur van de Antwerpse Zoo, in 1839 de opdracht om het dier op te zetten.

Hoe heet dit lievelingspaard van koning Willem II?

- a. Wexy
- b. Windsor
- c. Adonis

8 | Politiek en mode

Farid Azarkan en Jesse Klaver behoorden in 2022 tot de 'Best geklede Kamerleden'.

Wie was in datzelfde jaar het best geklede vrouwelijke Kamerlid?

- a. Sylvana Simons
- b. Lilian Ploumen
- c. Lilian Marijnissen

9 | Kunst in Den Haag

Galerie Orez (foto P.G. Kempff, Haags Gemeentearchief)

In 1968 werden door de zedenpolitie werken van een bekende Haagse kunstenaar uit een Haagse galerie verwijderd omdat deze werken pornografisch zouden zijn.

Welke kunstenaar betrof dat?

- a. Jan Cremer (1940-heden)
- b. Nol Kroes (1918-1976)
- c. Kees van Bohemen (1928-1985)

10 | Haagse dierentuin

In de 19^e eeuw had ieder zichzelf respecterende stad er een, dus kreeg ook Den Haag een dierentuin, al was niet iedereen daar blij mee. Veel voorname Hagenaars zagen weinig in het plan omdat ze niet alleen oog in oog zouden komen te staan met de dieren, maar ook met het gewone volk. Verder was de vrijetijdscultuur opgehokt in talloze sociëteiten met ballotagesystemen, die ervoor waakten dat het zand zich niet met het veen kon vermengen. Den Haag kreeg haar dierentuin in 1863 (ter vergelijking Londen al in 1829 en Amsterdam in 1838). Een van de bekendste bewoners van de dierentuin was olifant Betsie. Maar nu de vraag.

Welk gebouw staat er nu op de plek van de oude Haagse dierentuin?

- a. Het provinciehuis
- b. Madurodam
- c. Louwman Museum

11 | SHIE (Stichting Haags Industrieel Erfgoed)

In Den Haag zijn door de SHIE vele oude muurreclames in ere hersteld. De afbeelding van de koffiedrinker aan de Brouwersgracht heeft u vast ook wel eens gezien.

In welke van de onderstaande straten vindt u GEEN SHIE-muur-reclame?

- a. Johan van Hoornstraat
- b. Copernicusstraat
- c. Tasmanstraat

12 | Kunstwerk

Kunstwerk

In Ons Den Haag stond jarenlang de rubriek Stadsflitsen van Niek 't Hart. Hij gaf ons inktjes over kleine of grote gebeurtenissen in de hele stad en liet ons met andere ogen naar onze omgeving kijken. In Ons Den Haag 2018.01 stond een afbeelding van een kunstwerk van Iers hardsteen. De beeldhouwer Adrie Bruijs (nu huisarts in ruste) schonk het beeld aan Den Haag en wel voor een specifieke plek, namelijk de Mient, ter hoogte

van de Valkenboskade. De gemeente verleende in eerste instantie geen vergunning, maar de buurt procedeerde met succes (anders stond het er nu niet) tot de Raad van State. Het werd op 16 november 2017 feestelijk onthuld.

Wat was de connectie van het beeld met de buurt?

- a. Adrie Bruijs was op de Mient geboren
- b. Ter herinnering aan de bouw (ontwerp door Berlage) van de Heesterbuurt (1914)
- c. 100-jarig bestaan van de bibliotheek

13 | Mauritshuis

In 2022 bestond het Mauritshuis 200 jaar en dat werd gevierd met onder andere een cadeau aan de stad in de vorm van 6 muurschilderingen. Een aantal graffiti-artisten werd gevraagd een keuze te maken uit de rijke collectie van het Mauritshuis en daar vrij op te interpreteren. U kunt een fietstocht maken langs al deze schilderijen. Mijn persoonlijke voorkeur 'Oude Vrouw en Jongen met kaars', is te vinden aan de Vrederustlaan. U trof het ook aan op de voorpagina van Ons Den Haag 2022.05.

Maar nu de vraag, van wie is dit schilderij?

- a. Peter Paul Rubens
- b. Jan Steen
- c. Paulus Potter

14 | Nooit Gebouwd Den Haag

Zoals u ongetwijfeld weet verschijnt er in Ons Den Haag een degelijke boekbespreking (uiteraard altijd publicaties over Den Haag). De boekrecensies vloeien sinds 2022 uit de pen van Piet Vernimmen. Voor hem werden de besprekingen geschreven door René Vlaanderen. In Ons Den Haag 2020.01 werd het boek 'Nooit Gebouwd Den Haag' besproken.

Wie is de auteur van dit boek?

- a. Botine Koopmans
- b. Marcel Teunissen
- c. Lex van Tilborg

15 | Pier

De Pier, voor sommigen een vermaak, voor anderen een doorn in het oog. Ongetwijfeld weet u dat er eerder een pier stond, meer ter hoogte van het Kurhaus, genaamd wandelhoofd Koningin Wilhelmina.

Weet u echter wie de architect van dit wandelhoofd was?

- a. W.B. van Liefland
- b. H. Wesstra jr
- c. Jan Wils

16 | Moskee

Moskee

Ongeveer 10 jaar lang stond in ieder nummer van Ons Den Haag de rubriek Zoekplaatje. Iedere keer 2 foto's en u mocht raden waar de foto was geschoten. Aan het eind van het jaar was er altijd een mooie prijs. In Ons Den Haag 2018.05 stond een afbeelding van een moskee met een groen ui-vormig dak.

Wat is de naam van deze moskee?

- a. Al Madinah Moskee
- b. Mobarak Moskee
- c. As-Soemahmoskee

17 | Hermance Schaepman

Onze onvolprezen oprichter Hermance Schaepman (10 maart 1919 – 24 mei 2007) was in haar tijd een Bekende Hagenaar. Met haar rode baret doorkruiste zij de stad, altijd op haar fiets. Ook nadat zij onze Vereniging had verlaten was ze nog steeds strijdbaar voor onze mooie stad. Zij is bekend van haar protesten tegen sloop van het Kurhaus, maar ook van haar actie tegen een parkeergarage onder de Hofvijver. Geboren in een kunstenaarsmilieu in Den Bosch, werkte ze enige jaren bij Boymans van Beuningen in Rotterdam. Maar eenmaal in Den Haag opende zij een eigen zaak.

Wat was dat voor een zaak?

- a. een hoedenwinkel in De Passage
- b. een winkel in kunstenaarsbenodigdheden (verf, penselen/kwasten, lijsten etc.)
- c. een galerie

18 | Hofvijver

Dat het Binnenhof wordt verbouwd weten we allemaal. Dat men de termijn van 5½ jaar gaat halen, gelooft niemand. Om over de begroting nog maar te zwijgen. Maar wij worden door Splinter Chabot middels een televisieprogramma, op de hoogte gehouden over het reilen en zeilen van de verbouwing.

Hoe heet dit programma van Splinter Chabot?

- a. Ondertussen aan de Hofvijver
- b. Ondertussen op het Binnenhof
- c. Ondertussen aan het Binnenhof

19 | Paard

Beeld in Bouwlust

In Den Haag vinden we veel beeldende kunst 'op straat'. Dat wil zeggen, kunst in parken en ook aan gevels. Dat laatste veel in stadsdeel Escamp, zelfs meer dan in de meeste andere Haagse wijken (dit kwam door de 0,5%-regeling). Wist u bijvoorbeeld dat er een beeld van Henri Moore voor het Fotomuseum staat en een enorm beeld van een paard in Bouwlust, tussen de Hengelolaan

en de Winkelstede, op een groot gazon, officieel genaamd (het park). Het park is vernoemd naar de beeldhouwer.

Wie vervaardigde dit paard en gaf het park zijn naam?

- a. Guiseppe Penone
- b. Marino Marini
- c. Alberto Giacometti

20 | Molen

U weet ongetwijfeld wat het oudste gebouw van Den Haag is, namelijk de Abdijkerk in Loosduinen.

Vorig jaar was het 100 jaar geleden dat Loosduinen bij Den Haag werd gevoegd. Naast de Abdijkerk staat een molen die in 1721 werd gebouwd. De huidige molen kent echter een aantal voorgangers.

In 1310 schonk Graaf Willem III de eerste korenmolen. Bijna 300 jaar later werd deze molen in 1569 gesloopt, tot groot verdriet van de toenmalige inwoners. In 1595 besloot prins Maurits dat het tijd was voor een nieuwe molen. Trots als prins Maurits was, gaf hij zijn eigen naam aan de nieuwe molen. De Mauritsmolen werd in 1720 grotendeels verwoest door een orkaan. Alleen de vierkante stenen onderbouw overleefde de natuurramp. En juist deze constructie diende als basis voor de huidige molen. Gelukkig voor de gemeente en zijn bewoners werd de molen in 1721 weer (op)gebouwd.

Wat is de huidige naam van deze molen?

- a. Loosduinse molen
- b. De Korenmolen
- c. De Korenaer

OP BEZOEK BIJ DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE REDDING MAATSCHAPPIJ

Reddingsboot Kitty (foto Mieke Vischer)

Vorig jaar oktober togen achtentwintig Vrienden van Den Haag naar de haven van Scheveningen voor een bezoek aan het nieuwe reddingsstation van de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM). Sinds juni 2023 verrichten goed opgeleide vrijwilligers van hieruit reddingsoperaties op zee. Arie Verbaan en Bernadette van der Wal van de KNRM stonden klaar om de groep te ontvangen.

Het reddingsstation bestaat uiteraard langer dan vandaag. Sinds 1939 was het gevestigd in het karakteristieke gebouwtje van architect J.C. Cramer, naast het fameuze visrestaurant van Simonis in de haven van Scheveningen. Maar dat voldeed niet meer en de boten lagen te ver van het gebouw. Ondanks protesten (2.500 mensen ondertekenden een petitie van Scheveninger Peter Koudstaal tegen sloop) en een motie in de Haagse gemeenteraad voor behoud van het gebouwtje (die het niet haalde omdat de coalitiepartijen VVD, D66,

Nieuwe reddingsstation van de KNRM (foto Henk en Vera van den Berg)

Oude KNRM-gebouw (foto indebuurt.nl)

GroenLinks, CDA en PvdA tegen stemden), is het vorig jaar juni ontmanteld. Op verzoek van de gemeenteraad is wel een aantal karakteristieke elementen van het gebouw behouden gebleven: de eerste steen, de gevelletters en de twee ijzeren hekjes voor de ramen met de vissymbolen. Die krijgen een nieuwe bestemming. Koudstaal heeft, zo lezen we op de website van Den Haag FM, van het echec geleerd: hij houdt nu andere karakteristieke gebouwen in de gaten, die horen bij het dna van Scheveningen. Zoals het oude sluiswachtershuis, het voormalige Esso-huisje, de rokerij, het Radio Holland-gebouw en de vuurtoren. Koudstaal: "Je loopt het risico dat iemand op het idee komt om zo'n gebouw tegen de vlakte te

gooien. Daar moeten we proactief op anticiperen.” De sympathie van de Vrienden heeft hij.

Terug naar Arie Verbaan van de KNRM. Hij steekt verbaal van wal in het nieuwe reddingsstation. Er wordt heel wat gevraagd van de KNRM-vrijwilligers. Ze moeten in de buurt wonen en werken omdat ze, als er een oproep komt, binnen tien minuten ter plekke moeten zijn. Dan is het ‘alles uit je handen laten vallen en rennen’. Ook als je bij de kapper zit, spoed je je met half geschoren hoofd als de wiedeweerga naar de haven. De schipper verdeelt de taken, de veiligheidspakken gaan aan, en daarna is het wegwezen. Nieuwe vrijwilligers, tussen 18 en 55 jaar oud, zijn nu even niet nodig: ze zitten vol. Verbaan vermeldt dat er iedere zaterdag wordt geoefend. En inderdaad, op dat moment komt een groep in volle outfit terug van zee. Ze gaan meteen met pak en al het zout en vuil afspoelen in de twee beschikbare douches.

Verbaan is al vijftig jaar vrijwilliger. Hij heeft het over bijzondere reddingen en laat een filmpje zien over hoe het eraan toegaat als je met zwaar weer in zo’n reddingsboot zit en golven van vier à vijf meter hoog over je heen slaan. Hij legt uit hoe je moet handelen als een zeilboot is losgeslagen, hoe je iemand met een helikopter van een boot moet halen, hoe je heel snel veel mensen uit het water opvist en hoe je omgaat met een brandende boot zonder zelf schade op te lopen. Op de website van de KNRM zijn meerdere spectaculaire filmpjes te zien (www.knrm.nl).

Na Verbaans inleiding volgt in twee aparte groepen een rondleiding door het gebouw en over de boten. In zwemvesten gekleed gaan de Vrienden aan boord van de reddingsboot Kitty Roosmale Nepvue, roepnaam Kitty. Die ligt direct bij het gebouw aangemeerd, wat een geweldige tijdswinst oplevert ten opzichte van de oude locatie. Ernaast ligt de kleinere Beluga. Het is voor veel Vrienden een belevenis om even achter het stuur van de Kitty plaats te mogen nemen.

In het gebouw staat op de begane grond de grote reddings-truck die vroeger van het Belgische leger was en goed door zand kan rijden om zoekacties en ambulancewerkzaamheden op het strand uit te voeren. Vanaf de truck worden ook drones ingezet. Imposant is de ruimte waar alle veiligheidspakken hangen, op maat gerangschikt en met de laarzen er al aan zodat het aantrekken weinig tijd kost. De geavanceerde pakken kosten ruim € 1.500,- per stuk. Boven in het gebouw bevindt zich een prachtige ruimte voor de medewerkers, met onder andere twee grote beeldschermen die meteorologische gegevens en live beelden van de zee tonen. Ook een museumje met miniatuurboten trekt de aandacht. Op deze verdieping praten de vrijwilligers na over reddings-

De reddingspakken (foto Mieke Vischer)

acties, volgen ze trainingen, studeren, werken en vergaderen ze. Hun werk wordt mogelijk gemaakt door private donaties. (<https://actie.knrm.nl/doneren>)

Frank Hendriks

Werkgroep Activiteiten

excursies@vriendenvandenhaag.nl

- advertentie -

GEZOCHT!

FOTO'S/INFORMATIE
OVER DE PANDEN AAN DE:

**MOLENSTRAAT 3
MOLENSTRAAT 25**

IN DEN HAAG

Wij zijn momenteel bezig met cultuur historische onderzoeken naar onze panden aan de Molenstraat.

Om dit verleden verder tot leven te brengen, zijn we op zoek naar historische foto's en waardevolle informatie over deze panden en de voormalige bewoners.

Bent u in het bezit van zulke kostbare herinneringen en wilt u deze met ons delen?

U zou ons er ontzettend blij mee maken!

U kunt ze eenvoudig mailen naar:
info@stadshersteldenhaag.nl

Uw bijdrage brengt de geschiedenis van onze panden weer tot leven. Dank u wel!

Hof van Wouw

EXCURSIES

Bezoek aan de Hof van Wouw op 6 en 24 april

In het centrum van Den Haag ligt aan de westzijde van de Lange Beestenmarkt (nummer 49 t/m 85) de Hof van Wouw. Dit hofje is in 1647 gesticht door Cornelia van Wouw, met als doel de huisvesting van alleenstaande vrouwen. Hiertoe beschikt de Hof van Wouw over een aantal huisjes, geschikt voor eenpersoonshuishoudens. Tot op heden worden de bewoners nog gekozen aan de hand van de regels uit het testament van Cornelia van Wouw.

Dat de Hof van Wouw thans tot een van de mooiste en meest authentieke Haagse hofjes mag worden gerekend, is te danken aan twee restauraties en woningrenovaties. De eerste geschiedde in de jaren 1955-1960, de tweede in de jaren 1989-1997.

Het complex bestaat nu uit 17 huisjes, waaronder het regentenhuis en het beheerdershuis. De laatste twee woningen bevinden zich aan weerszijden van de toegangspoort aan de Lange Beestenmarkt. Bij de tweede restauratie zijn ze in hun oorspronkelijke vorm gerestaureerd, evenals – iets later – de toegangspoort. De rondleiding duurt ongeveer een uur. Onze gids is Marilene Leertouwer.

Datum en tijd:	zaterdag 6 en woensdag 24 april, 14.00 uur.
Locatie:	Brouwersgracht 30, tussen nummer 24 en de rode brievenbus. Ingangspoort aan het einde van de doodlopende steeg. Parkeren is niet mogelijk.
Bereikbaarheid:	tram 2, 3, 4 en 6. bus 25, halte Grote Markt.
Aantal deelnemers:	20.
Kosten:	€ 7,-.

Indische wandeling in het Statenkwartier op 13 en 17 april

In Den Haag, de weduwe van Indië, ligt het Indisch verleden op straat. Het Statenkwartier herinnert in hoge mate aan Indië. De wandeling start bij het beeld van Loek Bos van de Indische Tantes, de tantes Toetie en Pop van schrijfster Yvonne Keuls. Dan lopen we naar Persinggahan, aan de Van Boetelaerlaan hoek Kranenburgweg, het tehuis voor Indische bedienden. In de praktijk zat het vol met (zee) baboes, kinderreisjes uit Indië die, eenmaal hier in Nederland, van de ene op de andere dag werkster werden. 'Middel-eeuwse uitbuiting' stond in pamfletten. Natuurlijk is er ook

aandacht voor de 'ethische politiek', een bami-fabriekje, de woonhotels, de Indische tentoonstelling in 1932, Indische kunstenaars en architecten. En voor de Max Havelaar van Multatuli.

We eindigen met een prachtig gedicht van Tjalie Robinson, bij een van de contractpensions aan de Prins Mauritslaan, tegenover het pand waar de Pasar Malam werd 'geboren'. De wandeling duurt ongeveer anderhalf tot twee uur. De gidsen zijn Gerard Scholtes en Piet Vernimmen.

Datum en tijd: zaterdag 13 en woensdag 17 april, 14.00 uur.

Locatie: bij beeld Indische Tantes aan het Frederik Hendrikplein.

Bereikbaarheid: bus 24, 28, 21, tram 17.

Aantal deelnemers: 30.

Kosten: € 7,-.

Excursie volgeboekt?

Stuur een e-mail naar excursies@vriendenvandenhaag.nl.

Mogelijk kunnen wij nog een excursie organiseren.

Andere excursies zullen worden aangekondigd via de Nieuwsbrief en Vriendenmails.

Deelnemen aan de excursie gaat als volgt: u kunt zich vanaf donderdag 18 januari, 12.00 uur, aanmelden op de website www.vriendenvandenhaag.nl/activiteiten bij de betreffende excursie. Daar dient u ook via de betaalmodule te betalen. Is de excursie volgeboekt, dan geeft de website dit aan. Heeft u geen internet of internetbankieren, dan kunt u de Vriendentelefoon bellen: 06 – 38 87 18 28.

Indische Tantes (foto Loek Bos, bkdh.nl)

Ons Den Haag verschijnt vanaf 2024 4x per jaar. Dat maakt het voor de werkgroep Activiteiten niet mogelijk om alle excursies en andere activiteiten tijdig in dit tijdschrift op te nemen. Daarom raden wij u dringend aan onze website, waar u de meest recente informatie kunt vinden, regelmatig te bezoeken. Verder zullen wij u op de hoogte houden via onze Nieuwsbrieven en Vriendenmails. Ook kunt u onze Vereniging Vrienden van Den Haag vinden op Facebook.

Werkgroep Activiteiten

UITNODIGING

Wilt u als lid van de Vrienden zelf een artikel schrijven voor Ons Den Haag? Dat is mogelijk. Laat het de redactie weten: redactie@vriendenvandenhaag.nl. De redactie houdt zich daarbij wel het recht voor over de opname van bijdragen te beslissen.

(ON)SCHULDIG OF ONNSCHULDIG, SCHULDIG EN VERSCHULDIGD

Ik ben een geboren Hagenees. Ben na school gaan werken, ging trouwen en kreeg kinderen. Ik merkte dat ik veel tijd besteedde aan werk en gezin. Daarnaast had ik ook nog veel andere activiteiten. Nadat de kinderen het huis uit waren – en ik uiteraard een stuk ouder was – was er ineens tijd.

In die extra tijd ben ik me samen met wat burens sterk gaan maken voor een aantal gemeentelijke zaken in mijn straat. Tot mijn verbazing met een positief resultaat! Dit werd in de buurt opgemerkt en mij werd gevraagd iets voor de bewonersorganisatie te doen. Ik had geen flauw idee wat zij deden. Want ja, ik was tot die tijd bezig geweest in mijn eigen bubbel van werk, gezin en familie.

Door mij te vervoegen bij de bewonersorganisatie kreeg ik langzamerhand door wat er allemaal voor mij door medebewoners werd gedaan. Er ging een wereld voor mij open. Ik ontdekte dat zij straat- en buurtfeesten organiseerden, en ook activiteiten voor eenzame ouderen. Er werd een speel-o-theek gerund voor de kinderen. En ze kwamen op voor de belangen van de buurtbewoners, door actief het contact te zoeken met ambtenaren en politici. Daarbij werd soms de weg naar de rechter niet geschuwd. Nieuw was dat niet, hè. Ik kwam erachter dat er in het Bezuidenhout al vanaf 1914 een bewonersclub

bestaat die opkomt voor de belangen van bewoners.

Langzaam kwam ik ook in contact met andere maatschappelijke clubs die hoofdzakelijk draaien op vrijwilligers. Wow ..., veel vrijwilligers die allemaal het beste voor hebben met hun buurt, hun wijk en Den Haag. Er kwam een schuldgevoel bij mij op voor het feit dat ik dat allemaal niet wist. Tegelijkertijd voel ik me verschuldigd aan allen die voor mij al die jaren bezig zijn geweest voor mijn stad. Het werk dat alle vrijwilligers en ik doen, doen we op de schouders van onze voorgangers.

Door dit werk kom ik nu regelmatig op bijeenkomsten, georganiseerd door de gemeente. Zogenaamde participatiebijeenkomsten. Daar zie ik veel andere Haagse bewoners die ook actief zijn.

Leuk, zou je denken, allemaal actieveelingen. Wat mij echter opvalt, is dat ik tijdens die bijeenkomsten (te) vaak hoor dat het ook altijd dezelfde mensen zijn die daar verschijnen. De 'usual suspects' (vrij vertaald: de 'gebruikelijke verdachten'). En dat gaat mij irriteren. Vooral het woord 'verdachte'. Ben ik verdacht, als ik vrijwilligerswerk doe? En mij wil inzetten voor de gemeenschap? En verdacht, waarvan precies? En wie bepaalt dat ik schuldig ben?

De gemeente mag blij zijn dat er zoveel bewoners bezig zijn met hun omgeving. Het diskwalificeren van betrokken bewoners als 'verdachte' is ongepast en absoluut onterecht. Het zou andersom moeten zijn. Als bewoners zich al zo lang inzetten zouden ze applaus moeten krijgen. Ik stel dan ook de volgende titel voor: ROLEG. Voor bewoners die zich inzetten voor hun omgeving: *Respecteert Onze Leefomgeving en Gemeenschap*.

Wanneer de gemeente en ook de gemeenteraad (uitzonderingen daargelaten) nu eens daadwerkelijk de ROLEG's serieus zouden nemen en we werkelijk samen draagvlak kunnen creëren, dan zou het met mijn Haagje wellicht een stuk beter kunnen gaan. Tot die tijd blijf ik veel verschuldigd, maar ben ik niet schuldig.

Jacob E. Snijders

ANTWOORDEN QUIZ

Antwoorden op de Vriendenquiz, zie voor de vragen pagina's 18-21.

Vraag 1	B.	16 mei (volgens de statuten)
Vraag 2	A.	Nieuwe Parklaan 110
Vraag 3	A.	Vondelstraat
Vraag 4	C.	Van Kleeft distilleerderij
Vraag 5	C.	Herberg
Vraag 6	B.	Vincent van Gogh
Vraag 7	A.	Wexy
Vraag 8	A.	Sylvana Simons
Vraag 9	B.	Nol Kroes
Vraag 10	A.	Provinciehuis
Vraag 11	B.	Copernicusstraat
Vraag 12	B.	Ter herinnering aan de bouw van de Heesterbuurt (1914)
Vraag 13	A.	Peter Paul Rubens
Vraag 14	C.	Lex van Tilborg
Vraag 15	A.	Wilhelmus Bernardus van Liefland
Vraag 16	A.	Al Madinah moskee
Vraag 17	C.	Galerie
Vraag 18	A.	Ondertussen aan de Hofvijver
Vraag 19	B.	Marino Marini
Vraag 20	C.	De Korenaer

ADVERTEREN IN ONS DEN HAAG

Ons Den Haag verschijnt elk kwartaal in een oplage van 1.350.

Door in ons blad te adverteren bereikt u niet alleen een voortreffelijke doelgroep, maar steunt u ook de activiteiten van onze Vereniging.

De advertentietarieven zijn:

1/4 pagina € 150,- 1/3 pagina € 200,- 1/2 pagina € 300,- Hele pagina € 700,-

Bij een langdurige samenwerking is een korting van toepassing. Neem voor meer informatie contact op met prencommunicatie@vriendenvandenhaag.nl

Nieuwe leden

Wij heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

K.M. Barnouw-Quix	P.R. Meinders	A.C. Verbeek
P.A. Boot	K.L.H. van Mens	Vereniging Vrienden
E. Brandes	S. Rood	van Monumentaal
P. Eijkes	A.V. Sijtsma	Erfgoed Den Haag en
M.A. Holsnijders	W.M. Tuin	Omgeving
A.J. Kousbroek	J.J. van der Veen	B.J. Zijlstra-Portman

COLOFON

Ons Den Haag verschijnt in 2024 vier maal.

Redactie: Els M. van den Broek, Jan Bron Dik (eindredacteur), Tristan Groot, Michiel van der Mast

Redactieadres: Postbus 85977
2508 CR Den Haag

Reacties: richten aan:
redactie@vriendenvandenhaag.nl

Nieuwe kopij: kopij voor het nummer 2024.02 (april/mei/juni) dient uiterlijk 18 februari 2024 per e-mail te zijn toegestuurd aan redactie@vriendenvandenhaag.nl

De inhoud van de artikelen in Ons Den Haag weerspiegelt niet noodzakelijkerwijs de mening van het bestuur van de Vereniging Vrienden van Den Haag of van de redactie van Ons Den Haag. Wij doen er alles aan de recht-hebbende(n) van foto's en afbeel-dingen te achterhalen. In het geval dit niet is gelukt, kunt u zich als rechthebbende bij de redactie melden

Oplage: 1.350

Vormgeving en druk:
Quantes, Rijswijk

VERKOOPADRESSEN WENSKAARTEN VRIENDEN VAN DEN HAAG:

Boekhandel Couvée -
Benoordenhaeghe,
Van Hoytemastraat 66
Carla's Boeken,
De Savornin Lohmanplein 22b
De Haagse Boekerij,
Frederikstraat 24
Muzee Scheveningen,
Neptunusstraat 90-92
The Hague & Partners,
Station Den Haag Centraal
Roda Kantoorboekhandel,
Piet Heinstraat 116
Inproc Koffiebranderij en
Theehandel,
Denneweg 63

